

LA UN IECENIU

Târde-grăpis, VATRA noastră - aici la ea, într-o formă sau alta, a colaborat cam întreg exilul liber, neînrolat în facțiuni - a ajuns și la decădă. Săgeții, faptul, ca fața nimănui, dușmăniți pentru dragostea de tot ce-i românesc, sicanți fel și chip de unii, urși de "lirtele păgâne", persistența noastră nu-i totuș un miracol: ne-am de izăr al masei băjenarilor - această masă minunată, tăgănită din rădăcinile de aprigirea ei cu rodul muncii, sau de jertfa supremă. Am crezut deci că nu e bine ca, vânt și, fără să fim "profesioniști" ai scrisului, se pare, judecând după multele rănduri încurajante, că n'am dat greș. De altfel "profesionalismul", cu care se lăută unii venetici, nu credem să-i avantajeze, moral vorbind: diferența dintre noi și ei este, dacă putem spune așa, ca diferența dintre femeia noastră, cu conștiință și datorii precise, și femeia.. "profesionistă".

Punctualitatea VETREI a fost legată, din păcate, de situația redactorilor. În primii patru ani de apariție, 1951-1954, ea a ieșit la fiecare început de lună. Au intervenit apoi niște manevre concentrice, de care ne-am ocupat în acel timp și poate unii cititori își mai aduc aminte. N'am fost cîștiți din Roma, dar zdruncinarea poziției personale a rărit și apariția gazetei, redusă de-acum la fiecare două luni - și așa a rămas, putem spune, până azi, dar punctualitatea n'a mai putut fi respectată: nu ieșit, uneori, două-trei numere la rînd, ca apoi să nu mai vadă luni de zile și toată sboșterea din ultimul timp a fost pentru readucerea ei la vechi "tradiție", dar faptul e legat de o mai mare stabilitate personală - condiționată, din păcate, de "materie" - care ar aduce și alte roade, de care se simte tot mai mult nevoia în exil. În amănunte nu mai intrăm, aici nu știm ce va ieși din toate, și abia am mări amărăciunile.

S'a spus că VATRA e legionară, secontându-se un anumit efect în prea nutrita atmosferă antifascistă din Apus (măcar că, în structura-i intimă, Mișcarea n'are nicio legătură cu fascismul, ori cu nazismul). Iar noi am negat-o de câte ori a fost ocazia. Nu din vreo teamă, ci pur și simplu din modestie: pentru că știm ce înseamnă o publicație legionară și, gazetări de nevoie, nu ne-am încumetat a aspira la atîta onoare. Cei ce-o afirmă, ne fac un omagiu, de care suntem cînt să poată de orgoliosi, dar, în conștiința noastră, nemeritați. De fapt, în gândurile și rîndurile noastre am îmbrățișat cu același drag orice compatriot, tot românul verde și cinstit ne-a fost și ne e frate, - mai ales în prăbușirea de astăzi, cînd ocupată e nu Garda de Fier, ci toată Țara Românească. Că n' VATRA a fost vorba mai mult de Legion, e foarte natural: nu numai din nevoia clarificării unei impeturi ce se cuibărise în chiar fruntea celei mai viteze și curate dintre mișcările produse de neamul românesc, dar și pentru că marea majoritate a băjenarilor sunt legionari, iar cele mai multe și mai de seamă opere ale lor sunt, indiferent de hramul sub care se ascund astăzi. Poate că unii, în dezorganizarea actuală, stau descurajați deoparte, dar trecutul cine li-l poate lua? Nu se poate spune că legionari ar fi doar cei ce aparțin unui anumit steag. Adevărul e că destrămarea din Mișcare oglindește - și condiționează - destrămarea întregului exil, iar de s'ar reuși reincadrarea "fostilor", sau măcar concentrarea câtorva elemente lucide și dinamice, s'ar putea spera într-o solidă organizare a refugiaților români.

Alții cred a vedea în VATRA o foaie antisemită. Înțeles ca ură, faptul nu e exact. Apărându-ne "sărăcia și nevoile și neamul", noi ne apărăm de orice înălcare. Am fi, deci, antichinezi, antiarabi, etc., dacă respectivii ne-ar simți țara. Așa cum suntem, azi, antisovietici. Dacă evreii or înceta exploatarea, și s'ar căra, cine ce-are cu ei..

S'a mai spus, cîndva, că VATRA ar fi anticatolică. Cei ce-o afirmă, nu erau de bună credință, ci interesați să se interpreteze atacurile contra păcatelor personale ca fiind contra Instituției de care atîrnau, ascunzându-și miseriiile după praporia Bisericii. Noi însă am ținut, și n' am cămpul confesional, să rămănem doar români.

Acum, dacă VATRA o fi făcut și greșeli, să se țină seama de faptul că s'a născut

at, Drawn at Verona, N.J.

italo-albanei și P.S. Pilon Corbiyak și ocina
n, - iar corul de preoți, dirijat de mons. Tăutu, a
participat cardinalul Cicognani, generalul Așcup
al Bucu și Katkof, pâr. Raes, prof. Beratti, Caragă
ozzi, Boilă, pr. Veliki, etc. La 11 Septembrie a urma

De Sf. Maria Mică a fost sfințit episcop, cu titlul "de Lebadeo", în bazilica Sf. Petru din Roma, părintele Vasile Cristea, fost profesor la Hia și rector la Colegiul pontifical român din Roma, născut în Ardeal la 24 Februarie 1908. Episcopi consacra-tori au fost doi de Italo-Albanezi și P.S. Platon Kornilyak al Ucrainenilor refugiați, născut în Bucovina, - iar corul de preoți, dirijat de mon. Tăutu, a executat câteva im-nuri sacre. Au mai participat cardinalul Ciccomani, generalul Asumpt, iștăitor, episcopi de rit oriental Bueko și Karkot, pr. Raes, prof. Beratti, Caragău, Onulescu, Sever Pop, Veniamin, dr. Bozzi, Bolli, pr. Veliki, etc. La 11 Septembrie a urmat, la Colegiul românesc o recepție - întru mulți ani, Stăpâne!

la dictatura superstitie: poziție de prim rang, privilegii extraordinare, bani cu nominalitate, posibilitatea de a se plimba gratis în lumea întregă, până și lașarea pe piața occidentală prin traducerea îngrijită a romanelor sale. Și totuși, al alege libertate, dovadă că omul nu trăiește numai cu pâine (ori cozonaci).

Ne vom judeca mâine, cei din prima și cei din ultima oră contra comunismului. Azi, numai pe pînă groază România care dau lovituri regelului dela București. Și poate nu ne dăm încă bine seama ce teribilă lovitură a dat autorul "Crucii de familie" dictaturii ruso-comuniste a lui Dej. După evadarea lui Silvestri, e al doilea fapt mare, care dovedește, cui nu era încă suficient de convins, că situația omului de cultură în Repere, chiar a celui mai privilegiat, e cu neputință de suportată: și că prețul, care trebuie plătit pentru avantajele ce oferă regimul cui acceptă să se vîndă, e prea mare. Cu răuțioasă satisfacție mă gândesc la toate antologiile literare din țară, care vor trebui retipărite, fiindcă Petru Dumitriu nu de zile a fost luat pe picior de preț. Zecător realist-socialist, chiar în manualele școlare; și la volumul din "Enciclopedia sovietică", unde era, printre rușii Români, poment, cu elogii. Când noi ne vom convingea că e bună sau, oricum, avantajoasă tactica sovietică, după care, într-o înțelegere pe viată și pe moarte cu osea de azi, oamenii trebuiesc judecați nu în absolut, ci după aportul pe care-l aduc părții noastre la un moment dat - succesele finale sunt altele treabă! - abia atunci vom putea aspira cu șanse serioase la victorie. Parabola creștină a fiului risipitor și a doi răcitoare are, dacă reflectăm bine, și o semnificație politică; așa cum semnificație politică are și învîrtura cu cei ce vin pe urmă, chiar la urmă de tot, și sunt alozi.

Cu condiția, firește, ca fuga lui Petru Dumitriu să fie folosită cum se cuvine, în interesul cauzei românești. Și trăcând chiar peste faptul, care mi-a fost relatat mai zilele trecute de o persoană oficială, dar anticomunistă, venită dela București: Petru Dumitriu e îngrădat în țară nu atât de căpetoniile comuniste, care au pierdut banii degeaba și au rotat un motiv puternic de propagandă, cât de anticomuniști, care suferă, dar s'au resemnat, și nu pot ierta o un proslăvitor al dictaturii a ieșitut al scapă din lațul pe care tot timpul l-a exilat, pe călă vrame și, cu totul inocenți, trebuie încă să-și îndure un regin, în care n'au crezut și pe care l-au detestat totdeauna. El apur: cine a dorit comunismul, și-l suportă și în cazul Ovrului, care totuși singur și ce pot beneficia de pașapoarte în regulă, fie chiar cu scurte întreruperi; nu e just ca toată neuita dictaturii și ale colonialismului rusec să aibă posibilitatea de a scăpa de teroare, la o clăie ochelărie au nunci, cu mai mică sau mai mare convingere. Și totuși, e fatal să fie așa: fiindcă opoziții regimului e greu să aibă pașapoarte...

CAZUL ȘERBAN CIOCULESCU. În folia agramată "Glasul patriei" (dela Pankov), aparea din când în când câte un nume mai cunoscut. Scribi cîlușniți sunt, probabil, securități, cari au trecut de cîndrînd - și se vede - prin școli de alfabetizare, unde au urmat cursuri de vulgaritate și de investigație grosolană. Într'unul din ultimele numere, Șerban Cioculescu, critic și istoric literar de excelentă pregătire, acceptă compania unor terchea-berche și latră și îl impetriva elitel exilului românesc. Se notează uneori prezența mînușii; anume menajamente sunt semnificative și - cine știe? - compromițate; dar faptul rămâne: că contribuitorul lui Zarifopol a fost pus și a primit să înproșate cu moroi în venimeni de cultură cîn refugiu. Epizodul ridică iarăși problema intelectualității de seamă din țară. Există o nouă categorie de scriitori și artiști, care, refuzînd colaboraționismul cu regimul străin de ocupație, au tras toate consecințele, până la moarte (cazul Vulcănescu, cazul Teodorescu, cazul Butta, cazul "Dragei Protopopescu, cazul George Pascu, cazul Hadu Cyr, și atîtea altele; de cei vii, în teacine, nu pomenim, ca să nu le facem mai mult rău, cum nu pomenim nume de oameni de cultură, care tac ori fac minimum din ce li se cere, ca să poată supraviețui). Există, în schimb, altă categorie de oameni slabi - lichielele sunt marfă a parte: Benduc, "Șaria Stanch", "oblesnu", "Ralea", care, după ce au suferit amarnic și au fost torturați în închisuri, nu se mai sînt în stare să înfrunte a două cărți de sicurle și bătaie. Ni se spune că acesta e cazul lui Șerban Cioculescu, care, după ce și-a văzut fratele asasinat de comuniști și a pătînit el însuși, a devenit o pastă moale, alcăvra și se poate da orice formă. Atacul din "Glasul patriei" este o consecință a acestei situații tragice.

Ni se spune același lucru despre Argeșii, care s'au convertit la regin numai după ce Barutu, fiul său, a fost arestat și chinut în închisorile repertiste; și acum, după ce a rătat bine, și Barutu se duce în Rusia și exaltă patria "socialismului", iar Argeșii i se dau roluri la Național! De altfel, Argeșii a teorizat, înainte de răboai, ultim, lichielismul omului de cultură, alcăvra orice ar trebui să i se permită, în virtutea nu mai știu bine căror privilegii cerești: și dădea dovadă imediat, deducînd, în 1936, volumul "Hore" - textual! - "unul mare poet: Nicolae Malaxa".

Inchizându-ne ne făcă jertfă lui Vulcănescu și a lui Cyr, rugându-ne pentru mulții scriitori care se sting în închisorile repertiste, să nu ne supărăm, totuși, prea de atacul din "Glasul patriei" al lui Șerban Cioculescu: titlul bătrîn trebuie privit cu oarecare generozitate; aceeași mișcă pe care ne-au provocat-o oameni din acea

oasă generație cu Cioculescu, venită în Occident în delegații oficiale, și care ne-au povestit lucruri înfiorătoare, pentru că, odată întorși la București, să rela proslăvirea regimului și a Uniunii Sovietice.

ANECDOTA FINALĂ. Închidem cu o anecdotă, povestită de un "Cioculescu", care, nu de mult, a reușit să ajungă la Roma. Cum știți, dînd regimul care noi sfurturi minciunilor și și țărănilor din culchizuri, justifică exploatarea omului de cultură, și al tuturor resurselor naționale: lucrătorii își scutură pînă-măi pe șantier ori în fabrică ori în gospodăria colectivă, înasă a face... pentru că, fiindcă producția îi aparține (chiar dacă, personal, nu vede mai nimic). Așa dar, se spune că un țărăn, care născip și plătă, prin împrejurimile Bucureștiului și căruta era trase încoace, iar că născip, prost hrănit, și muncit dincolo de orice rezistență, nu mai înțetua să meargă, intră în funcție lioul, ceva înjurătură socialistă, dar fără rezultat: calul, încoace, jănat, refuza să tragă. Disperat, țărănil nostru se apropie atunci de urșea animalului și-l îndeamnă: "Hi, șolmule, ce nu știți căruta e a ta!"

Dragos Măgureanu

COLIND de Vasile Postecă ("Cîntec de din fluier")

Somul neam din depărtare,
și te uită cule'n zare:
S'a aprina steaua cea mare,
și-a duce lumul prin ger,
Cu tui fingeri din cer,
Lerui, țară, ler...

Iar în loc de lîlă colind,
S'aud codrii vechi dobind,
Dela Mîștră pînă'n Pînd,
Că la-i pace, nici mălă,
Cătu's satele din plai,
Lerui, culă de rai...

Că grăul de dur subire,
Pascul-i hoardole alăire;
Pasăușletul neamului,

Lăuștele laului,
Lerui, Doamne, lui...

Țara scumpă mioroș,
Șta'n genunchi și se ruga
La mîlcuța Precista,
Cu Pruncu alătura...
Și rădău păgîni mîșei
De plîneul și jalea ei,
Lerui Doamne, lei...

Iată steaua sus răhăre,
Dela țina pînă'n mare,
și nu-i stea ci mîndrui soare.
Că venit moarte din cer,
Pontru orăutul temeror,
Lerui, țară, ler.

Am Frîind în lăisoria se, în prezența P.S. Moldovan, căstava sonități științifice repertiste, pînă Gliceriu Muraru le-a vorbit fără perdea, cum nu se prea obișnuie față de niște oaspeți. I-a măsurat, înțică "noi, românii americani, suntem cetățeni lași și devotați patriei noastre adoptive Americi, fiind gata de orice jertfă pentru apărarea ei" - că huzurul american se datorează "libertății de care ne bucurăm". "Noi, românii americani, trăim într'un standard de viață foarte ridicat. Am putea spune, cu drept cuvînt, că nu există aproape nici o diferență în ceea ce putem mîncă, în fiecare zi, președintele Statelor Unite și în ceea ce putem mîncă și noi cetățeni, care obișnuim fiecare destul de bine și ne putem permite orice lux" mai mult, "majoritatea noastră își ajută ruda din țară, fără ca să ducem noi lipsă de ceva. Asta înseamnă că noi, pe lângă că avem tot ce ne trebuie aici, putem de și la alții din avutul nostru" - iar guvernul și autoritățile americane, noi "avem dreptul și libertatea ca să le votăm la conducerea țării noastre".

După aceea a urmat obișnuitul banșet, în care noștrii au înghitit cu multe năduri - mîcar o P.S. Moldovan s'a arătat foarte micșat sufletește de-a avea prilejul să salute în biserica pe acești iluștri oaspeți, călăii neamului său!

Am "11 Giornale d'Italia" publică declarațiile, în intimitate, ale unui trînis respert: "E ulmitor - spune acesta, între altele - să vezi lucrurile expuse în vitrinele italiene, alcătuite de pe străzi, și căt de bine s'au fabricat lumea. Propaganda noastră prezintă viața occidentală ca un mare bluff, dar probabil că nici funcționarii nostri nu știu cum e viața în Occident".

Am Americanul Cyrus Eaton s'a declarat, într'un interviu, partizan înfălbărat al comertului cu Sovietele și cu China lui Mao. Că cel mai serios aliat al comunismului este capitalismul a arătat-o și Fidel Castro, care a declarat că s'a "naționalizat" băncile canadeze din Cuba pentru că l-au ajutat în momente grele...

Am Expoziția de cărți franceze, deschisă recent la București, s'a bucurat de o afluență extraordinară, demonstrîndu-se astfel că cei 15 ani de ocupație rusească n'au scutut întru nimic solidaritatea românească cu Europa occidentală și cu lumea liberă.

Am Serie "Glasul" lui Hrușciov lui Hrușciov! "Intrușcivismul în modul cel mai deșăvîrit aspiră la poporul român". Și atunci de ce s'a o fi ferind ca de foc de a vădit, liber exprimat, al "poporului român", și preferă să rămînd doar ca argat de vicidul, liber exprimat, al "poporului român" și de altele decât robia la musceli? Al ocupantului? Nu cumva "aspirările" românești or fi altele decât robia la musceli?!

le 21 septembrie 1999, asasinarea -tălăzită de Berlin- pe primul ministru Armand Calinesco. "Asasinatul m'avea tulburat. Je ne trouvais pas poétique d'assassiner les gens. De prendre le pouvoir par la violence" (p.244). Este adevarat că, în fața șocului curioasă puterice, starea de hiperexcitativitate -favorabilă de altfel creației artistice- s-a manifestat printre altele și în memorii. Imită dintr-o dată ce aparțin acestui tip psihic. În funcție de efectul produs, în unele cazuri, se poate considera că printr-un efort de retine esențială, s-a prins nota asupra evenimentului actual. În altele, însă, au mai rămas doar evenimentelor trecute. Dacă Ţheorghiu ar fi făcut parte din această categorie, ar fi putut plasa evenimentul în adevaratul său cadru:

CANTĂRI DI ARMATULADZI de G. Perdiu

Frundză și flămură dii Pindu,
Prit 'alcafi iu Arămăli s'tindu,
Inifi di liundari si aprindu..
Tr'așea vrută libertate,
Inima,- cămbane 'ș-bate
Că nu vrea scăpura de ceta!

de Americanii s'au declarat siguri că în 1956 vor putea pune oameni în orbita
ului. Numai dacă, la acea epocă, vor mai fi oameni pe pământ...

riei mașter (teoretizată, apoi, de un Părvan, de un Nae Ionescu, de un Mircea Eliade, de un Cioran, chiar de Vintilă Brăila, într-o serie de eseuri, care nu trebuiesc pierdute din vedere), Miorita și ondulatul spațiu mioritic, neîncrederea în tirani și politicieni (în privința centurii lui Valeriu, poetul descoperă "cette indifférence humaine, qui est le signe des mortels à vocation politique et qui fait d'eux les ennemis des hommes"), sensul tragic al pribegiei, "ce lieu suspendu entre une origine perdue et une fin qui ne se laisse pas entrevoir", ospitalitatea noastră, ca a Paclilor, puțința de a se interioriza a Românului în momentele grele. E curios (sau nu e deloc) cum de ni se observă încă, în acest sens, rămânând, izolată în text: "Nous avons perdu la liberté au moment où nous avons cessé d'être le droit de penser à haute voix". Cartea e și profetică: se ghicește mașterea viitoare, peste câteva secole, a poporului român, și misiunea sa istorică în colțul de Europă, unde i-a fost dat să supraviețuiască și să sufere. De altfel, în afară de câteva creații scurte de poezie, lirismul operei transpire mai ales în tonul de așteptare a unei noi lumi, în prevederea revoluției erezice, care va însemna, într'un fel, o rupere a istoriei în două, indicarea unei alte dimensiuni umane și divine. Cât privește stilul, culant, negreoi, fără a fi jurnalistic, ajunge mătură la Daniel-Rops, care vorbește, în prefață, de o "carte mare", de un "scriitor autentic", ba chiar de un "maestru" al limbii franceze.

La Societas Academica Bucurestiana, Acta "Historica", I, Roma, 1959. -- Întâiul volum din seria istorică a Societății Academice Române aduce câteva contribuții substanțiale, de mare interes. Ne gândim în primul rând la amplul studiu al mon. Băriea despre "România și Roma (adică Biserica la Roma)" sub printrul Cusa", cu documente inedite și cu un studiu introductiv de aleasă factură asupra încercărilor de unire religioasă și de concordanță cu Sfântul Soaun făcute în primii ani după Unirea Principatelor; la "Nota asupra arilor sacre din epoca arhaică la Histria" a lui Dinu Adamceșteanu, maestru recunoscut în acest domeniu; la prezentarea de către prof. Nic. Beldiceanu a "Unui isvor otoman relativ la campania lui Soliman Legistatorul contra Moldovei, în 1538", descoperit de dl G. Zerva, minieră prețioasă de documente de acest gen; la densa monografie a păr. Ion Filip despre mitropolitul șterea Țușuțiu; la datele noi, pe care dl Sporea le aduce cu privire la vechile noastre relații cu târgul de la Leipzig; la sinteza gen. Ion Gheorghe despre coalițiile politice și militare din Balcani în epoca modernă; la extravagantele și, ca totdeauna, sugestivele și acutale considerații ale păr. Iulian asupra istoriei românești, între orient și occident; la polemica regretatului ambasador M. P. Gomon cu un scrib reperist, Benditer, care, format probabil la școala de mineuri a lui Keller, falsifică cu știință fapte din istoria recentă a României. Binevenite, profilurile de recunoștință pe care d-nii prof. Onciulescu, Caragata și Il. Gregorian le semnează respectiv despre Emil Panaitescu, Petrescu-Gomene și Foster Dulles. --

Adrian Popa

SPRE BUCOVINA de Panait Cerna

Ducând în inimă cântec și'nchinare,
Călătoresc în sfânt convici plină.
În drum i-adastă colirii vechi, pietoșii,
Deinind nimănui din vremuri legendare.

Succava'n zări s'a luminat de-odată..
Învăluți în alava ei curată,
Ei merg cântând, cu frunțile senine.

Trecuți-i plin de-avânt, de-apusuri roșii.. Tăceți adânc! Pășiți ca'n sfinte-altare!
Ei stăruie stropi din suflători izvoare, Să nu-l treziți din visuri seculare,
Să ploure, adânc cuvântătoare, Să-și vadă sfântul cuiub pe mâini străine..
Pe locuri unde-au stăruit strămoșii..

At Dăni de fericiore din țară, repatriatul Beldiceanu ține să mulțumească "Glasu-lui" lui Brușciy că l-a lămurit la timp. Totuși, printre alte rânduri, noul tovarăș căută să strecoare și impresiile-i adevărate. Astfel, văzându-l că intră voluntar în pușcăria reperistă, un compatriot îi avertizează cam printre dinți: "V'ăți întors într-o țară unde multe s'au schimbat dela plecarea Dv". ... "Și tot drumul pe unde am trecut până la București - continuă Beldiceanu - nu am văzut și nu am auzit decât confirmarea acelei impresii", înfățișând "se poate întrevedea ușor unde vom ajunge continuând pe acelaș drum"... Dar, de ce e capabil jaful rusesc, e arhiștiut, așa că n'ar fi nevoie chiar de un drum la fața locului...

At Un călător Miguel Marcovici, prins cu excocherii la Lourdes, a declarat că e fiu al lui Carol I. După apăsături, se poartă numele însă, ca și năruvul de altfel, l-ar indica mai degrabă ca prăsilă a "Dudușii"...

At Cum vedem în "Candido" (Milano, 18 Sept.), o frumoasă pilod de toleranță a dat un grup de israeliți din Roma, care, zăbind niște tineri în odănițe negre, i-a luat pe loc la bătaie - înainte de a putea afla că de fapt nu era vorba de fasciști, ci de figuranți unui nou film...

"In orice adevăr, e o dreptate" (mons. Vladimir Ghica)